

הַשָּׂתָא דְאָתוּ נְזִיל כַּחְדָּא. אֲזִלוּ, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֲזַל  
 לְאַרְחִיָּה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָא אֲנִן יַדְעֵנָא שְׁמִיָּה, וְאִיהוּ  
 לָא יַדַּע שְׁמִיָּה דְמֹר, אָמַר לִיָּהּ, מִנִּיָּה יַדְעֵנָא דְלָא  
 לְאַתְחִזָּאָהּ.

בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

### פְּרֻשֵׁת כִּי תִשָּׂא

(שמות ל) וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי  
 יִשְׂרָאֵל לְפַקוּדֵיהֶם וְגו', רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי אַחָא וְרַבִּי  
 יוֹסִי הוּוּ אֲזִלִּי מְטַבְּרִיָּה לְצַפְרִי. עַד דְּהוּוּ אֲזִלִּי, חָמוּ לִיָּהּ  
 לְר' אֶלְעָזָר דְּהוּוּ אָתִי, וְרַבִּי חִיָּיא עֲמִיָּה. אָמַר רַבִּי אַבָּא,  
 וְדַאי נִשְׁתַּתַּף בְּהַדִּי שְׁכִינְתָּא. אֹרִיכוּ לְהוּ, עַד דְּמָטוּ  
 לְגַבִּיָּיהוּ. כִּיּוֹן דְּמָטוּ גַבִּיָּיהוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדַאי  
 כְּתִיב, (תהלים לד) עֵינַי יְיָ אֶל צְדִיקִים וְאֲזַנִּי אֶל שׁוֹעֲתִם.  
 הָאִי קָרָא קְשִׁיָּא וְכוּ'. (זה המאמר תמצאנו בפרשת פקודי דף רכ"ה ע"ש, שם

(מקובו)

תָּא חֲזִי, הָא אוֹקְמוּהָ, לִית בְּרַכְתָּא דְלַעֲיָלָא שְׁרִיָּיא עַל  
 מְלָה דְאַתְמַנִּי. וְאִי תִימָא, יִשְׂרָאֵל הֵיךְ אַתְמַנּוּן.  
 אָלָא כּוּפְרָא נְטִיל מִנִּיָּהּ, וְהָא אוֹקְמוּהָ, וְחוּשְׁבָנָא לָא  
 הוּי עַד דְאַתְכַּנְיֵשׁ כָּל הַהוּא כּוּפְרָא, וְסְלִיק לְחוּשְׁבָנָא.  
 וּבְקַדְמִיתָא מְבַרְכִין לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְלְבַתַּר מִנִּין הַהוּא

כּוֹפְרָא, וּלְבַתֵּר אֶתְדָרְוּן וּמְבָרְכִין לֹוּן לְיִשְׂרָאֵל. אֲשֶׁתְּכַחוּ  
יִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכָאן בְּקִדְמִיתָא וּבְסוּפָא, וְלֹא סָלִיק בְּהוּן  
מוֹתְנָא.

מוֹתְנָא אֲמַאי סָלִיק בְּמַנְיִנָא. אֲלֵא בְּגִין דְּבִרְכָתָא לָא  
שְׂרִיא בְּמַנְיִנָא, כִּיּוֹן דְּאִסְתַּלַּק בְּרְכָתָא, סִטְרָא  
אַחְרָא שְׂרִיא עָלֶיהָ, וְיִכִּיל לְאַנְזָקָא, בְּגִין כַּךְ נִטְלִין  
כּוֹפְרָא וּפְדִיוְנָא לְסִלְקָא (ס"א מְעַלְיָהוּ) עָלֶיהָ מַנְיִנָא, וְהָא  
אוּקְמוּהָ, וְאַתְמַר.

רַעִיא מְהִימְנָא

פְּקוּדָא לִיתָן מִחֲצִית הַשְּׁקָל בְּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ. מֵאֵן מִחֲצִית  
הַשְּׁקָל אֵיהוּ כְּגוֹן חֲצִי הַהִין, וְדָא ו', מְמוּצָע בֵּין  
שְׁנֵי הַהִי"ן. אֲבָנָא לְמִשְׁקָל בָּהּ, דָּא י', עֲשָׂרִים גְּרָה  
הַשְּׁקָל: דָּא יו"ד. הָעֲשִׂיר לָא יִרְבֵּה, דָּא עֲמוּדָא  
דְּאֲמָצְעִיתָא, לָא יִרְבֵּה עַל י'. וְהִכִּי אֲתַמַּר בְּסִפְר יִצִּירָה,  
עֲשֵׂר סְפִירוֹת בְּלִימָה, עֲשֵׂר וְלֹא אֶחָד עֲשָׂר. וְהַדֵּל לָא  
יִמְעִיט, דָּא צְדִיק, לָא יִמְעִיט מִעֲשָׂר, כַּמָּה דָּאֲתָא אֲמַר  
עֲשֵׂר וְלֹא תִשַּׁע. מִמִּחֲצִית הַשְּׁקָל, דְּאֵיהוּ י'. (נ"א מִחֲצִית הַשְּׁקָל

עֲשֵׂר הוּא)

אֲמַר לִיהָ רַעִיא מְהִימְנָא, (מְלֶאכֶּה) אֲנִתְּ בְּשָׁמַיִם, רַחִים אֲנִתְּ  
מִמְאָרִיךְ, לִית תְּוֹהָא בְּכָל אֵינּוֹן מְלִין יִקְרִין  
דִּיפְקוֹן מְפּוּמָּךְ, דְּהָא מֵאֵן דְּאֵיהוּ מְלֶכָא, אוּ בְרָא

דְּמַלְכָּא, לִית תְּוֹהָא, דִּיפְקֹון מְרַגְלָאִין בְּפִתּוּרִיהּ, מְלִיִּין  
 סְגוּלוֹת, מְלִיִּין נְהוּרִין. לְבַר נָשׁ אַחְרָא, אִיהוּ תְּוֹהָא.  
 אָמַר לִיהּ בְּרִיךְ אַנְתָּ רַעִיא מְהִימְנָא. מִתְּמָן וְאֵילָךְ אִימָא  
 אַנְתָּ, דְּעֵלְאִין וְתַתְּאִין נַחְתּוּ לְמִשְׁמַע מִינָךְ. אָמַר לִיהּ,  
 אֲשָׁלִים מְלוּלָךְ, אָמַר לִיהּ, לָא אִית כְּעַן לְמִימַר יִתִּיר,  
 אִימָא אַנְתָּ עַד זְמַנָּא אַחְרָא.

פֶּתַח רַעִיא מְהִימְנָא, פְּקוּדָא בְּתַר דָּא, לְקַדְּשׁ אַת  
 הַחֹדֶשׁ. בְּגִין דְּסִיְהָרָא קַדִּישָׁא אִיהִי כְּלָה,  
 דְּמַתְּקַדְּשֶׁת (דף קפ"ח ע"א) עַל פִּי בֵּית דִּין, דְּאִיהוּ גְבוּרָה, בְּגִין  
 דְּתַמָּן לִיּוּאֵי, דְּאִתְמַר בְּהוּ וְקַדְּשֶׁת אַת הַלְוִיִּים. וְלְבַתֵּר  
 דְּאִתְחַזֵּי סִיְהָרָא דִּיאֹתוּ לְאוּרָה, מְבַרְךְ עָלֶיהָ בְּרוּךְ אַתָּה  
 יי' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בְּמֵאמְרוֹ בְּרָא שְׁחָקִים,  
 וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם. וּבְמִי מַתְּקַדְּשֶׁת וּמַתְּבַרְכֶּת,  
 בְּתַפְאֶרֶת בְּגִין דְּאִיהוּ עֲטַרֶת תַּפְאֶרֶת לְעַמּוּסֵי בְּטָן. (ע"ב

רַעִיא מְהִימְנָא) (תַּצֵּא דָף ר"פ ע"ב כִּי יִשְׁבוּ אַחֲרָיו יַחֲדָיו וְכוּ')

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִיָּיא הֵווּ אֲזִילֵי בְּאַרְחָא, עַד דִּהְווּ אֲזִילִין  
 רַמְשׁ לִילִיא, יִתְבוּ. אַדְהוּ יִתְבִּין, שְׂרִיאַת צַפְרָא  
 לְאַנְהָרָא, (ס"א אָמְרוּ קוּם וְנַהֲרֵךְ) קָמוּ וְאֲזִלוּ. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, חָמִי  
 אַנְפוּי דְּמִזְרַח דְּקָא מְנַהֲרִין, הַשְּׁתָּא כָּל אֵינּוֹן בְּנֵי מְדִינְחָא  
 דְּטוּרֵי נְהוּרָא, סְגִדִין לְגַבֵּי הָאֵי נְהוּרָא, דְּנַהֲרִיר בְּאַתְרַ  
 דְּשִׁמְשָׁא, עַד לָא יִפּוּק, וּפְלַחִין לִיהּ, דְּהָא פִּיּוֹן דְּנַפְיָק

שִׁמְשָׁא, כִּמְה אֵינּוֹן (ל"ה ע"א) דְּפִלְחִין לְשִׁמְשָׁא. וְאֵלִין אֵינּוֹן  
 דְּקָא פִלְחִין לְנְהוּרָא דָּא, וְקֵרָאן לְהָאֵי נְהוּרָא, אֱלֵהָא  
 דְּמִרְגְּלָא דְנִהִיר. וְאוּמָאָה דְלֵהוֹן בְּאַל"ה דְּמִרְגְּלָא דְנִהִיר.  
 וְאִי תִימָא פּוּלְחָנָא דָּא לְמִגְנָא הוּא. מִיּוּמִין עֲתִיקִין  
 קִדְמָאֵי, חֲכַמְתָּא יִדְעוּ בֵּיה. בְּזַמְנָא דְשִׁמְשָׁא נְהִיר,  
 עַד לָא יְפוּק, הֵהוּא מְמָנָא דְפִקִיד עַל שִׁמְשָׁא, נְפִיק,  
 וְאַתּוּן (ק"ל ע"ב) קִדְיִשִׁין דְשִׁמָּא עֲלָאָה קִדְיִשָׁא רְשִׁימָן עַל  
 רִישִׁיָּה, (דְשִׁמְשָׁא) וּבְחִילָא דְאֵינּוֹן אֲתוּן, פִּתַח לְכָל פּוּי  
 שְׁמִיא וּבִטְשׁ בְּהוּ, וְעֵבֵר. וְהֵהוּא מְמָנָא עָאל גּוּ הֵהוּא  
 זְהָרָא דְנִהִיר סַחְרָנִיָּה דְשִׁמְשָׁא, וְתַמָּן שְׂכִיחַ, עַד דְנִפְק  
 שִׁמְשָׁא, וְאַתְפִּשֵׁט בְּעֵלְמָא.

וְהֵהוּא מְמָנָא, אֵיְהוּ פִקִידָא, עַל דְהֶבֵא, וְעַל מִרְגְּלָן  
 סוּמְקָן. וְאֵינּוֹן פִלְחִין לְהֵהוּא דִיּוֹקְנָא דְתַמָּן,  
 וּבְנִקּוּדִין וְסִימְנִין דִּירְתוּ מִקִּדְמָאֵי מִיּוּמִין עֲתִיקִין, אֲזִילִי  
 וַיִּדְעִי נִקּוּדִין דְשִׁמְשָׁא, לְמִשְׁכַּח אֲתֵרִין דְדִהֶבֵא וּמִרְגְּלָן,  
 אֲמַר רַבִּי יוֹסִי, עַד כִּמְה יְהוֹן פּוּלְחָנִין סְגִיאִין אֵלִין  
 בְּעֵלְמָא, דְהָא שְׁקֵרָא לִית לִיה קִימִין לְקִימָא.

פִּתַח אֵידָךְ (ס"א רַבִּי חֵיָא) וְאֲמַר, (מִשְׁלִי יב) שְׁפַת אֲמַת תִּכּוֹן  
 לְעַד וְעַד אֲרַגִיעָה לְשׁוֹן שְׁקֵר. תָּא חֲזִי, אֱלוּ כָל  
 בְּנֵי עֵלְמָא הֵווּ פִלְחִין לְשְׁקֵרָא, הָוּה הָכִי, אֲבָל הָאֵי  
 נְהוּרָא וְזְהָרָא דְנִהִיר, וְדָאֵי קְשׁוּט אֵיְהוּ. כְּכִבִּי רוּמָא

דְּרַקִּיעָא קְשׁוּט אִינּוּן. אִי בְטַפְשׁוֹ וְחֶסְרוֹנָא דִּדְעָתָא  
 דְּלֵהוּן, אִינּוּן אֲמַרִי וְקִרְאֵן לְהוּ אֱלֹהָא, לָא בְּעֵי קוּדְשָׁא  
 בְּרִיךְ הוּא לְשִׁיצָאָה עוּבְדוּי מֵעֲלָמָא. אֲבַל לְזִמְנָא דְאַתִּי  
 לָא יִשְׁתַּצוֹן כְּכַבֵּיָא וְנִהוּרִין דְּעֲלָמָא. אֲבַל מֵאֵן יִשְׁתַּצִּי.  
 אִינּוּן דְּפִלְחוּ לִוְן.

וְקִרְאָ דָּא הָכִי הוּא. שְׁפַת אֲמַת תִּכּוֹן לְעַד, אֵלִין יִשְׂרָאֵל,  
 דְּאִינּוּן שְׁפַת אֲמַת. (דבריים ו) יי' אֱלֹהֵינוּ יי' אַחַד.  
 וְכֹלֵא אִיהוּ אֲמַת, וְרוּזָא דְאַמַת, וּמִסִּימֵי יי' אֱלֹהֵיכֶם  
 אֲמַת. וְדָא אִיהוּ שְׁפַת אֲמַת תִּכּוֹן לְעַד.

וְעַד אֲרַגִּיעָה, וְעַד רַגַע מְבַעֵי לִיָּה, מֵאִי אֲרַגִּיעָה. אֱלֹהָא,  
 עַד כַּמָּה יְהֵא קִיּוּמָא דְּלֵהוּן בְּעֲלָמָא, עַד זִמְנָא  
 דְּיִיִתִי, וִיִּהֵא לִי נִיִּיחָא מְפּוֹלְחָנָא קְשִׁיא דְּעֵלוּי. וּבְזִמְנָא  
 דְּאֲרַגִּיעָה, יִשְׁתַּצִּי לְשׁוֹן שְׁקֶר, אִינּוּן דְּקִרְאֵן אֱלֹהָא,  
 לְמֵאֵן דְּלָאוּ הוּא אֱלֹהָא. אֲבַל יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן שְׁפַת אֲמַת,  
 כְּתִיב בְּהוּ, (ישעיה מג) עִם זֹו יִצְרַתִּי לִי תִּתְּהַלְתִּי יִסְפְּרוּ.

אֲדַכְרְנָא חֲדָא זִמְנָא דְּהוּינָא אֲזִיל בְּהַדִּי רַבִּי אֶלְעָזָר,  
 פִּגַע בֵּיהּ הֶגְמוֹנָא, אָמַר לִיָּה לְרַבִּי אֶלְעָזָר,  
 אַנְתָּ יִדְעַת מֵאוּרִיתָא דִּיהוּדָאִי. אָמַר לִיָּה יִדְעָנָא. אָמַר  
 לִיָּה, לִית אַתּוֹן אֲמַרִין דְּמֵהִימְנוּתָא דְּלִכּוֹן קְשׁוּט,  
 וְאוּרִיתְכוֹן קְשׁוּט, וְאַנְן דְּמֵהִימְנוּתָא דִּילָן שְׁקֶר,  
 וְאוּרִיתָא דִּילָן שְׁקֶר. וְהֵא כְּתִיב שְׁפַת אֲמַת תִּכּוֹן לְעַד

וְעַד אֲרַגִּיעָה לְשׁוֹן שְׁקָר. אֲנִן מִיּוֹמִין דְּעַלְמָא, קִיִּמִין  
בְּמַלְכוּתָא, וְלֹא אֲעֵדִי מִיִּנְן לְעַלְמִין, דְּרֵא בְּתַר דְּרֵא,  
תַּכּוֹן לְעַד וְדֵאִי. וְאַתּוֹן, זַעִיר הָוֵה לְכוּ מַלְכוּתָא, וּמִיד  
אֲעֵדִי מִנְכוֹן, וְקֵרֵא אֶתְקֵיִים בְּכוּ דְכְּתִיב וְעַד אֲרַגִּיעָה  
לְשׁוֹן שְׁקָר.

אֲמַר לִיָּה, חֲמִינָא בְּךָ דְּאַנְתָּ חֲכִים בְּאוֹרֵייתָא. תַּפַּח  
רוּחִיה (דף קפ"ח ע"ב) דְּהֵהוּא גִבְרָא. אֱלוֹ אֲמַר קֵרֵא,  
שְׁפַת אֱמֶת כּוֹנֵנַת לְעַד, הָוֵה כְּדַקְאֲמָרְן, אֲבַל לָא כְּתִיב  
אֱלֹא תַכּוֹן, זְמִינָא שְׁפַת אֱמֶת דְּתַכּוֹן, מַה דְּלָאוּ הָכִי  
הִשְׁתָּא, דְּהִשְׁתָּא שְׁפַת שְׁקָר קִיִּמָּא, וּשְׁפַת אֱמֶת שְׁכִיבָא  
לְעַפְרָא, וּבִהֵהוּא זְמַנָּא דְּאַמֶּת יְקוּם עַל קִיּוּמִיהָ, וּמַגּוּ  
אַרְץ תַּצְמַח, כְּדִין שְׁפַת אֱמֶת תַּכּוֹן לְעַד וְגו'.

אֲמַר לִיָּה הֵהוּא הַגְּמוֹן, זַכָּאָה אַנְתָּ. וּזְכָאָה עֲמָא  
דְּאוֹרֵייתָא דְּקִשׁוּט יִרְתִּין. בְּתַר יוֹמִין שְׁמַעְנָא  
דְּאַתְגִּייר. אֲזִלוּ, מָטוּ חַד בֵּי חֲקַל, וְצִלוּ צְלוּתֵהוֹן. פִּיּוֹן  
דְּצִלוּ צְלוּתֵהוֹן, אֲמָרוּ מִכָּאן וּלְהֵלָאָה נְתַחְבֵּר בְּשְׁכִינְתָּא,  
וּנְזִיל וְנַתְעִסַּק בְּאוֹרֵייתָא.

פֶּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאֲמַר, (ישעיה מא) הֵן יְבוֹשׁוּ וַיִּכְלְמוּ כָל  
הַנְּחָרִים בְּךָ וְגו'. זְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעַבְד  
לְיִשְׂרָאֵל, כָּל אֵינּוֹן טָבָאן, דְּקֵאֲמַר עַל יְדֵי נְבִיאֵי קִשׁוּט,  
וְיִשְׂרָאֵל סָבְלוּ עֲלֵיהוֹן, כְּמָה בִישִׁין בְּגִלוּתֵהוֹן. וְאַלְמָלֵא

כָּל אֵינּוֹן טָבָאן דְקָא מְחַפָּאן וְחַמָּאן פְּתִיבִין בְּאוּרֵייתָא,  
לֹא הוּוּ יִכְלִין לְמִיקָם וּלְמִסְבַּל גְּלוּתָא.

אַבְל אֲזֵלִין לְבֵי מְדַרְשׁוֹת, פִּתְחִין סְפָרִין, וְחַמָּאן כָּל  
אֵינּוֹן טָבָאן, דְקָא מְחַפָּן, וְחַמָּאן פְּתִיבִין  
בְּאוּרֵייתָא, דְאֲבַטַח לֹון קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עַלֵייהוּ,  
וּמִתְנַחֲמִין בְּגְלוּתֵהוּן, וְשָׂאָר עֲמִין מְחַרְפִּין וּמְגַדְפִין לֹון,  
וְאִמְרִי אָן הוּא אֶלְהָכוֹן, אָן אֵינּוֹן טָבָאן דְאֵתוֹן אִמְרִין  
דְזַמִּינִין לְכוֹן, וְכִי כָּל עֲמִין דְעֵלְמָא יִכְסְפוֹן מִנַּיִכוֹ.

הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, <sup>(ישעיה סו)</sup> שְׁמַעוּ דְבַר יְיָ הַחֲרָדִים אֶל  
דְּבָרוֹ אָמְרוּ אַחֲיָכֶם שׁוֹנְאִיכֶם וְגו'. מֵאֵי הַחֲרָדִים  
אֶל דְּבָרוֹ, אֵינּוֹן דְסִבְלוּ כַּמָּה בִישִׁין, כַּמָּה שְׁמוּעוֹת  
שְׁמַעִי, אֵלִין עַל אֵלִין, וְאֵלִין בְּתַר אֵלִין, וְחַרִידִן עַלֵיהוֹן,  
כַּמָּה דְאֵת אָמַר <sup>(ירמיה ל)</sup> כִּי וְגו' קוּל חֲרָדָה שְׁמַעְנוּ פַּחַד  
וְאִין שְׁלוֹם וְגו'. אֵינּוֹן חֲרָדִים תְּדִיר אֶל דְּבָרוֹ כַּד  
אֶתְעַבִיד דִּינָא.

אָמְרוּ אַחֲיָכֶם שׁוֹנְאִיכֶם, אֵלִין אֵינּוֹן אַחוּכוֹן בְּנֵי עֲשׂוֹ.  
מְנַדִיכֶם, כַּמָּה דְאֵת אָמַר <sup>(איכה ד)</sup> סוּרוּ טִמָּא קְרָאוּ  
לְמוֹ. דְלִית עֲמָא דְקָא מְבַזִין לֹון בְּאַנְפִי, וּמְרַקְקִין  
בְּאַנְפֵיהוּ לְיִשְׂרָאֵל כְּבִנֵי אָדוּם. וְאִמְרִי כְּלָהוּ מְסֻאֲבִין  
כְּנַדָּה, וְדָא אִיהוּ מְנַדִיכֶם. לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד יְיָ, אָנּוּ  
בְנוֹי דְאֵל חֵי. דִּי בֶן יִתְיַקֵּר שְׁמִיה. אָנּוּ שְׁלֹטְנִין <sup>(דאמרין)</sup>

עַל עֲלָמָא בְּגִין הֵהוּא דְאֶקְרִי גְדוּל. (בראשית כז) עֵשׂוּ בְּנוֹ  
הַגְּדוּל. וּבִשְׂמָא דָּא אֶקְרִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְדוּל, (תהלים  
קמח) גְּדוּל יִי' וּמְהוּלָּל מְאֹד. אֲנִן בְּנֵי הַגְּדוּל, וְאִיהוּ גְדוּל.  
וְדַאי לְמַעַן שְׂמִי יִכְבֵּד יִי'.

אֲבַל אַתּוּן זְעִירִין מִכָּלָא, (בראשית כז) יַעֲקֹב בְּנֵה הַקָּטָן  
כְּתִיב, אֵן הוּא אֱלֹהִיכֹן. אֵן הוּא אֵינֹן טְבָאן,  
דִּיכְסָפוֹן כָּל עַמְמֵיָא מַחֲדוּה דְלָכוֹן. מֵאן יִתֵּן וְנִרְאֵה  
בְּשִׂמְחַתְכֶם כִּמָּה דְאַתּוּן אֲמַרִין. וְהֵם יְבוּשׁוּ (רוח הקודש אומר וְהֵם  
יְבוּשׁוּ) (ס"א תנו כְּמֵאן) כִּמֵּאן דִּתְלֵי קַלְלָתָא בְּאַחֲרָא, בְּגִין דְאַתּוּן  
אֲמַרִין דְכִדִּין יְבוּשׁוּ וַיִּכְלְמוּ, וּבְגִין דָּא רוּחַ קֹדֶשׁ הוּא  
אֲמַר מְלָה הָכִי, וְעַל דָּא, הֵן יְבוּשׁוּ וַיִּכְלְמוּ כָּל הַנְּחָרִים  
בְּה. מֵאִי כָּל הַנְּחָרִים בְּה. דְאַתְקֶפוּ נְחִירֵיהוֹן בְּרוּגְזָא עַלְךָ  
בְּגִלוּתָא דָּא. בְּהֵהוּא זְמַנָּא, יְבוּשׁוּ וַיִּכְלְמוּ מִכָּל טְבִין  
דִּיחֲמוּן לְהוֹן לְיִשְׂרָאֵל.

אֲמַר רַבִּי חֲזִיָּא הָכִי הוּא וְדַאי, אֲבַל חֲמִינֵן וְהָכִי חָמוּ  
תְקִיפֵי עֲלָמָא, דְהָא גְלוּתָא אַתְמִשְׁךָ וְעַדִּין בְּרִיָּה  
דְדוּד לָא אַתִּי. אֲמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכָל דָּא הָכִי הוּא, אֲבַל  
מֵאן עָבִיד דִּיִּסְבְּלוֹן יִשְׂרָאֵל גְלוּתָא דָּא, כָּל אֵינֹן  
הַבְּטָחוֹת דְאַבְטַח לֹון קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָא אַתְמַר,  
דְּעֵאלִין לְבַתִּי כְּנִסְיוֹת וּלְבַתִּי מְדַרְשׁוֹת, וְחָמָן כָּל אֵינֹן  
נְחָמוֹת, וְחָדָאן בְּלַבִּיָּהוּ לְמִסְבַּל כָּל מַה דִּיִּתִי עַלִּיָּהוּ,  
וְאַלְמֵלָא דָּא לָא יִכְלִין לְמִסְבַּל.



אמר רבי חייא ונדאי הכי איהו, וכלא בתשובה תליא.  
 ואי תימא דיכלון השתא לאתערא תשובה כלהו  
 כחדא. לא יכלין. מאי טעמא לא יכלין. בגין דכתיב,  
 (דברים ל) והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה. וכתיב  
 והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך וגו'. וכתיב  
 ושבת עד יי' אלהיך וגו'. וכדין (דברים ל) אם יהיה נדחך  
 בקצה השמים משם יקבצך וגו'. ועד דכל אינון מלין  
 לא יתקיימון, לא יכלין (דף קפ"ט ע"א) לאתערא תשובה

### מנייהו.

אמר רבי יוסי, כמה סתמת פל ארחין ושבילין מכל בני  
 גלותא, ולא שבקת לון פתחון פה. אי הכי, להוו  
 כמה דהוו בכל דרא ודרא, דלא יסבלון גלותא ולא  
 אגרא, ויפקון (ס"א אי הכי, להוו כמה דלהון בכל דרא ודרא, יסבלון גלותא ולא

יפקון) מדינא דאורייתא, ויתערבון בשאר עמין.

פתח ואמר, (ישעיה כו) כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק  
 בחבליה וגו'. מאי כמו הרה, ארח איהו לעוברתא,  
 לאעברא עלה תשע ירחין שלמין. ואית בעלמא כמה  
 וכמה, דלא עבר עלה אלא יומא חד או תרין יומין  
 מתשיעאה, וכל צירין וחבלין דעוברתא בתשיעאה  
 אינון. ואף על גב דלא אעבר עלה אלא יומא חדא,  
 אתחשיב עלה כאילו אתעברו כל תשיעאה שלים. אוף

הַכִּי יִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן דְּאַטְעָמִי טַעַם גְּלוּתָא, אִי יְהִדְרוֹן  
 בְּתִשׁוּבָה, יִתְחַשֵּׁב עַל־יְיָהּ כְּאֵלּוּ אֲעֵבְרוּ עַל־יְיָהּ כֹּל אִינוֹן  
 מְלִין דְּכִתִּיבִין בְּאוּרִייתָא. כֹּל שְׁפִן וְכֹל שְׁפִן דְּכִמָּה וְכִמָּה  
 יִסּוּרִין אֲעֵבְרוּ עַל־יְיָהּ מִן יוֹמָא דְּגְלוּתָא שְׂרִי.

אַבֵּל מַאי דְּכִתִּיב, (דברים ד) בַּצַּר לָךְ וּמִצְאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים  
 הָאֵלֶּה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים. תָּא חֲזִי, כִּמָּה רַחֲמָנוּתָא  
 רַחֲמִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּמִלָּה דָּא. לְמִלְכָּא  
 דְּהוּא לִיָּה בְּרָא יְחִידָאָה, וְרַחֲמִים לִיָּה רַחֲמִימוּ דְּנִפְשָׁא, וּמִגּוּ  
 רַחֲמִימוּ דִּילִיָּה, יִהֵב לִיָּה לְאַמִּיָּה מִטְרוּנִיתָא דְּתַרְבִּי לִיָּה,  
 וְתוֹלִיף לִיָּה אֲרַחֲי מִתְתַּקְּנָן. זְמַנָּא חֲדָא חֵב לְגַבִּי אָבוּהָ,  
 אָתָּא אָבוּהָי וְאַלְקֵי לִיָּה, וּלְבַתָּר אֲעֵבֵר עַל חוּבִיָּה. תָּב  
 כְּמִלְקָדְמִין וְחֵב לְאָבוּהָ, וְאַפְקִיָּה אָבוּהָ מִבֵּיתִיָּה, וְאַרְגִּיז  
 עֲלִיָּה, נִפְקָה הוּא בְּרָא מִבֵּיתִיָּה.

וּבְאַתָּר דִּיהֶךָ בְּאַרְחָ קְשׁוּט, וִיָּהּ זַכָּאָה כְּדָקָא יָאוּת,  
 בְּגִין דִּישְׁמַע מְלָכָא אָבוּהָ, וִיָּהּ תִּיאוּבִתִּיָּה  
 עֲלִיָּה. מָה עֵבֵד. אָמַר הוּאִיל וְנִפְקָנָא מִהִיכְלָא דְּאַבָּא,  
 אֲעֵבִיד מִכָּאן וְלַהֲלָאָה כֹּל מָה דְּאַנָּא בְּעִי. מָה עֵבֵד. אוּל  
 וְאַתְחַבֵּר בְּזוּנוֹת, וְאַתְלַכְלֹךְ בְּלַכְלוּכָא דְּטַנוּפָּא בְּהַדִּיָּהּ,  
 וְלֹא הוּא מִשְׁתַּכַּח אֲלָא בְּהַדִּיָּהּ, בְּחַבּוּרָא דְּלַהוֹן.  
 דְּמִטְרוּנִיתָא אִמִּיָּה פְּקֻדַת בְּכֹל יוֹמָא עַל הוּא בְּרָא,  
 וְיַדְעַת דְּבָרָה בְּהַדִּי זוּנוֹת אֲתַחַבֵּר, וְכֹל חַבְרוּתָא דִּידִיָּה

בַּהֲדִיּוֹת הַזֵּאת. שְׂרִיאת לְמַבְכִּי, וּלְאֵת־מִרְרָא עַל בְּרָה.  
 יוֹמָא חַד עָאל מִלְכָּא לְגַבְהָ, חֲמָא לָהּ דְּאִיהִי מְבַכָּה.  
 שְׂאִיל לָהּ עַל מָה אֵת בְּכַאת. אֲמָרָה וְלֹא אֲבַכָּה,  
 דִּהָא בְּרַנָּא לְבַר מְהִיכְלָא דְּמִלְכָּא. וְלֹא דִּי דִּהוּא לָא יִתִּיב  
 בְּהִיכְלָא דְּמִלְכָּא, אֲלֵא דִּהוּא יִתִּיב בַּהֲדִי זִוְנוֹת. מַה  
 יִימְרוּן כָּל בְּנֵי עַלְמָא, בְּרִיָּה דְּמִלְכָּא אִיהוּ דִּיתִיב בְּבִי  
 זִוְנוֹת. שְׂרִיאת לְמַבְכִּי, וּלְאֵת־חֲנִנָּא לְמִלְכָּא.

אֲמַר מִלְכָּא, בְּגִינְךָ אֶהְדֵּר לִיָּה, וְאַנְתָּ עֲרְבָא דִּילִיָּה.  
 אֲמַרְתָּ הָא וְדֵאִי. אֲמַר מִלְכָּא הוּאִיל וְכַךְ הוּא, לָא  
 אֲצַטְרִיךְ לְאֶהְדֵּרָא לִיָּה בִּימְמָא בְּאֵת־גְּלִיָּא. דְּכַסּוּפָא דִּילָן  
 אִיהוּ לְמַהֲךָ בְּגִינִיָּה לְבִי זִוְנוֹת. וְאִי לָא הוּי כְּגִוּוֹנָא דָּא,  
 דְּטַנְףָּ גְּרַמִּיָּה הָכִי וְחַלְל יְקָרִי. הוּינָא אֲנָא, וְכָל חֵיילִין  
 דִּילִי, אֲזִלִּין בְּגִינִיָּה בְּכַמְהָ יְקָר, בְּכַמְהָ בּוּקִינְסָא קָמִיָּה,  
 בְּכַמְהָ מָאנִי קָרְבָּא, מִימִינִיָּה וּמִשְׂמַאלִיָּה, עַד דְּכָל בְּנֵי  
 עַלְמָא יִנְדַּעְזִעוּן, וְיִנְדַּעוּן כְּלָא, דְּבִרָא דְּמִלְכָּא אִיהוּ.  
 הַשְׁתָּא פִּיּוֹן דְּאִיהוּ טַנְףָּ גְּרַמִּיָּה, וְחַלְל יְקָרִי, אִיהוּ יְהֵדֵר  
 בְּטַמִּירוּ, דְּלֹא יִנְדַּעוּן בֵּיָּה. אֶהְדֵּר לְגַבִּי מִלְכָּא, יְהִיבִיָּה  
 לְגַבִּי אִמִּיָּה.

לְיוֹמִין סָרַח כְּמִלְקַדְמִין. מָה עֵבַד מִלְכָּא. אִפִּיק לִיָּה  
 וּלְאִמִּיָּה בַּהֲדִיָּה מִגּוֹ הִיכְלָא, אֲמַר תְּרוּוּיְכוֹ  
 תַּהֲכוּן, וְתְרוּוּיְכוֹ תַּסְבְּלוּן גְּלוּתָא, וּמִלְקִיוּתָא תַּמָּן. פִּיּוֹן

דִּתְרוּיִיכוּ תִסְבְּלוֹן כַּחֲדָא, כְּדִין יִדְעָנָא דְבְרֵי יְתוּב כְּדָקָא  
חֲזִי.

כִּךְ יִשְׂרָאֵל בְּנוֹי דְּמִלְפָּא קִדִּישָׁא אֵינּוּן. אַחִית לֹון  
לְמַצְרִים. וְאִי תִימָא בְּהֵהוּא זְמַנָּא לָא חָאבוּ, גִּזְרָה  
דְּגִזּוּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין הַבְּתָרִים הוּא אֶתְחֲזִי לְמַהוּי  
קִיִּים, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשַׁגַּח לְתַרִּין מְלִין, חַד בְּגִין  
הֵהוּא מְלָה דְּאִמַר אֲבִרְהֵם, (בראשית טו) בְּמָה אִדְעָ פִּי  
אִירְשֻׁנָּה, דָּא הוּא (דף קפ"ט ע"ב) סָבָה וְעִילָה. אָבֵל עַד דְּנַפְקוּ  
מִמַּצְרִים, לָא הוּי גּוֹי, וְלָא אֶתְחֲזוּ כְּדָקָא יְאוּת.

פְּתַח וְאִמַר, (שיר השירים ב) כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים כִּן רַעֲיָתִי  
בֵּין הַבְּנוֹת. בַּעַא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעְבַּד לֹון  
לְיִשְׂרָאֵל כְּגוּוֹנָא דְּלַעֲיִלָּא וְלְמַהוּי שׁוֹשְׁנָה חֲדָא בְּאַרְעָא,  
כְּגוּוֹנָא עֲלָאָה. וְשׁוֹשְׁנָה דְּסִלְקָא רִיחָא, וְאַתְבְּרִיר מְכַל  
שְׂאָר וּוְרַדִּין דְּעֲלָמָא, לָא הוּי אֱלָא הֵהִיא דְּסִלְקָא בֵּין  
הַחוּחִים. וְדָא אֲרַחָא כְּדָקָא יְאוּת. וְעַל דָּא זְרַע שְׁבַעֲיִן  
זוּגִין, דְּהוּוּ שְׁבַעֲיִן נֶפֶשׁ, וְאַעֲיִל לֹון בֵּין הַחוּחִים, וְאֵינּוּן  
חוּחִים, מִיַּד דְּהוּוּ אֵינּוּן זוּגִין תַּמָּן, סְלִיקוּ עַנְפִּין וְטַרְפִּין  
וְשְׁלִיטוּ עַל עֲלָמָא, וְכְּדִין פְּרַחַת שׁוֹשְׁנָה בֵּינֵיהוּ.

כִּיּוֹן דְּבַעַא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפְקָא שׁוֹשְׁנָה וְלְקִיט לָהּ  
מִבֵּינֵיהוּ, כְּדִין יְבָשׁוּ חוּחִים, וְאַזְדַּרִּיקוּ,  
וְאַשְׁתַּצִּיאוּ, וְלָא אֶתְחַשְּׁבוּ לְכֻלּוּם. בְּשַׁעֲתָא דְּאִזִּיל

לְמַלְקֻט שׁוֹשְׁנָה דָּא, לְאַפְקָא בְּרִיָּה בּוֹכְרִיָּה, בְּהֵהוּא זְמַנָּא  
 אֲזַל מַלְכָּא גּוֹ כְּמָה חַיִּילִין רַבְרַבְנִין וְשְׁלִיטִין, עִם דְּגַלְיִין  
 פְּרִישָׁן, וְאַפִּיק לְבְרִיָּה בּוֹכְרִיָּה בְּכְמָה גְבוּרִין, וְאַיִיתִי לִיָּה  
 לְהִיכְלִיָּה, וְיִתִּיב סְגִי בְּבִי מַלְכָּא.

כִּיּוֹן דְּחַב לְגַבֵּי אַבוּהָ, אוֹכַח לִיָּה, וְאַלְקִי לִיָּה, דְּכְתִיב,  
 (שׁוֹפְטִים ב) וַיַּחַר אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנֵם בְּיַד שׁוֹסִים  
 וְגו', סֶרַח כְּמַלְקֻדְמִין, וּמָרְד בְּאַבוּהָ, אַפְקִיָּה מִבֵּיתִיהָ. מַה  
 עֲבָדוּ יִשְׂרָאֵל, חָמוּ דְהָא אֲתַבְדְּרוּ לְבַבְל, אֲתַעְרְבוּ  
 בְּעַמְמִיא, נָסִיבוּ נָשִׁין נְכָרִיּוֹת, וְאוּלִידוּ בְּנִין מְנַהוֹן. עִם  
 כָּל דָּא, אִימָא קְדִישָׁא הֵוֵת אִפְטְרוּפּוֹסָא עַלִּיָּהוּ.

וְעַל דְּעַבְד הָכִי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, הוּאִיל וְכִסּוּפָא  
 אִיָּהוּ, לִיִּתִי בְּרִי אִיָּהוּ מְגַרְמִיָּה, הוּאִיל וְחַלֵּל יְקָרִי,  
 לָא אֲתַחְזִי דְאַנָּא אִיזִיל תַּמָּן לְאַפְקָא לִיָּה, וְלִמְעַבְד לִיָּה  
 נְסִין וְגְבוּרָן כְּמַלְקֻדְמִין. תָּבוּ אִינּוֹן, בְּלָא סִיּוּעָא דְאַתַּחְזוּ  
 לוֹן, בְּלָא פְּלִיאָן וְנְסִין, אֶלָּא כְּלָהוּ מִתְבַּדְּרָן, כְּלָהוּ לְאַן  
 בְּמִסְכְּנֵוּ, וְתָבוּ לְהִיכְלָא דְמַלְכָּא בְּכִסּוּפָא, וְאַימָא קְדִישָׁא  
 עֲרַבַת לוֹן.

חָאבוּ כְּמַלְקֻדְמִין. מָה עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אַפִּיק  
 לְהֵאִי בְּרָא כְּמַלְקֻדְמִין מְהִיכְלִיָּה, וְאַימִיָּה בְּהִדִּיָּה.  
 אָמַר, מְכָאן וְלָהֲלָאָה, אִימָא וּבְרָה יְסַבְלוֹן כְּמָה בִּישָׁין  
 כְּחָדָא, הֵדָא הוּא דְכְתִיב, (ישעיה א) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחַה

אִמְכֶם. וְעַל דָּא פְּתִיב, (דברים ד) בְּצַר לָךְ וּמִצָּאוֹךְ כָּל  
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים. מֵאִי בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים.  
אָלֹא דָא הִיא אִימָא קִדִּישָׁא, דִּהִיא אַחֲרֵית הַיָּמִים, וְעַמָּה  
סִבְלוּ כָּל מָה דְסִבְלוּ בְּגִלּוּתָא.

וְאִילוּ יִהְדְרוּן בְּתִיּוּבְתָא, אִפִּילוּ חֵד בִּישׁ, אוּ חֵד צִעֲרָא,  
דִיעֵבֵר עַל־יֵהוּ, אֶתְחַשֵּׁב עַל־יֵהוּ, כְּאִלוּ סִבְלוּ כָּלֹא  
(ס"א וְאִי לָאו סְתִים קִיצָא) וְאִי לָא, כִּד יִסְתִּיִם קִיצָא, (בישא) וְכָל  
דְרִין דִּילֵיהּ. כְּמָה דְאִמַר בּוֹצִינָא קִדִּישָׁא, דְכִתִּיב, (ויקרא  
כד) לְצַמִּיתוֹת לְקוֹנָה אוֹתוֹ לְדוֹרוֹתָיו. וְכָל דָּא, בְּתִיּוּבְתָא  
תִּלְיָא מִלְתָּא. אִמַר רַבִּי חֲזִיָא, וְדֵאִי הָכִי הוּא. וְעַל דָּא  
גִּלּוּתָא אֶתְמַשֵּׁךְ.

אַבְל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל מָה דְחֲמִי (ס"א דְמִתָּא) (נ"א דְלִקָּא)  
לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, בְּהֵאִי אַחֲרֵית הַיָּמִים, וּבְהֵאִי אַחֲרֵית  
הַיָּמִים יַעֲבִיד לוֹן נִסִּין וְנוֹקְמִין, דְכִתִּיב, (ישעיה ב') וְהָיָה  
בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים נֶכּוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית יְיָ בְּרֹאשׁ הַהָרִים. מֵאֵן  
רֹאשׁ הַהָרִים. דָּא אַבְרָהָם סָבָא, (רנ"ב ע"ב) כִּהְנָא רַבָּא, רֹאשׁ  
דְכָלֹא. וּבְגִין דִּאִיהוּ רֹאשׁ, כּוּס דְבִרְכָה, יִהְיֶה נֶכּוֹן בְּרֹאשׁ  
הַהָרִים, דָּא אַבְרָהָם סָבָא, קִדְמָאָה לְשָׂר הַהָרִים. כּוּס  
דְבִרְכָה, אֶצְטְרִיךְ לְמַהוּי מְתַקְנָא בִימִינָא.

(רנ"ב ע"ב) וְנִשָּׂא (ק"ב ע"ב) מְגַבְעוֹת. אֶצְטְרִיךְ לְמַהוּי זְקִיף מִן  
פְּתוּרָא, שִׁיעוּרָא דְאֶקְרִי (ס"א דְאִיהוּ) זֶרֶת, לְבִרְכָא

לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, וְדָא הוּא וְנִשְׂא מְגַבְעוֹת. מְגַבְעוֹת  
מֵאֵי הוּא. אֵלָא בֵּינָה, וּבֵין בְּתוּלוֹת אַחֲרֵיהּ רְעוּתֵיהּ,  
שִׁיעוּרָא דְזוֹרַת אִיהוּ. נִשְׂא כּוֹס דְּבִרְכָה מְגַבְעוֹת וְדָאי,  
וְעַל דָּא טָבָא דִּיהָא לִיָּה לְהָאֵי בְּרָא בּוֹכְרָא, בְּאַחֲרִית  
הַיָּמִים אִיהוּ.

אֲמַר לִיָּה שְׁפִיר קְאָמְרַת, הָאֵי קְרָא וְדָאי הֲכִי הוּא.  
בְּרֵאשׁ הַהָרִים, דָּא יְמִינָא, אַבְרָהָם סָבָא, דָּאִיהוּ  
רֵאשׁ הַהָרִים וְדָאי. וְנִשְׂא מְגַבְעוֹת, מְשִׁיעוּרָא דְגַבְעוֹת,  
דְּאִינוּן רְעוּתֵיהּ. וְשְׁפִיר קְאָמְרַת. (ישעיה ב) וְנִהְרוּ אֱלֹיו כָּל  
הַגּוֹיִם. מֵאֵי הוּא. אֲמַר לִיָּה, וְאֶפִּילוּ נָשִׁים וְקִטְנִים וְשִׁמְשׁ  
דְּפִלַּח עַל פְּתוּרָא, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ לָא אַכְל, אַצְטְרִיךְ  
לְמִשְׁמַע, וְלְמִימַר אָמֵן. (ס"א לַחֲרִיק בְּרַכָּה לְכוֹס דְּלָא וְכו') דָּלָא יִימָא  
בְּרַ נֶשׁ, אָנָּא לָא אַכְלִית, וְהוּאִיל (דף ק"צ ע"א) דָּלָא  
אַצְטְרִיפְנָא לְזִמּוֹן, לָא אֶשְׁמַע וְלָא אִימָא אָמֵן. הַכֵּל  
חֲיִיבִין בֵּיהּ.

דְּבַר אַחַר וְנִהְרוּ אֱלֹיו כָּל הַגּוֹיִם, אַף עַל גַּב דְּנָשִׁים  
וְקִטְנִים פְּטוּרִין מִן הַמְצוֹת, בְּכוֹס דְּבִרְכָה הַכֵּל  
חֲיִיבִין, בְּלִבְד דִּינִדְעוֹן לְמֵאן מְבָרְכִין, וְדָא הִיא וְנִהְרוּ  
אֱלֹיו כָּל הַגּוֹיִם. אַתָּא רַבִּי יוֹסִי וְנִשְׁקִיָּה, אֲמַר כִּמָּה שְׁפִיר  
מְלָה דָּא, וּמְתִיקָא לְחַכָּא.

הַשְּׁתָּא אִית לְדִיִּיקָא, אִי הָאֵי אַחֲרִית הַיָּמִים, אִיהוּ כּוֹס